

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060301

DOM
2017-11-07
Stockholm

Mål nr
M 6742-17

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2017-06-21 i mål nr M 151-17, se bilaga A

PARTER

Klagande

Länsstyrelsen i Skåne län
205 15 Malmö

Motpart

Stora Enso Paper Aktiebolag, 556070-4446
295 80 Nymölla

Ombud: UJ

SAKEN

Tillstånd enligt Natura 2000 och landskapsbildsskyddsbestämmelserna, samt strandskyddsdispens på fastigheten X i Bromölla kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom på följande sätt:

A. Villkor 2 ska ha följande lydelse:

2. Avloppstuben ska placeras på samma djup som den befintliga. Längden på tuben ska vara 3,4 km från befintlig strandlinje och med en diameter om 1,5 m. Dysor ska vara placerade på den sista kilometern med motsvarande spridningskapacitet som befintlig tub.

B. Villkor 15, 20 och 21 ska ha den lydelse som följer av Länsstyrelsen i Skåne läns beslut den 23 december 2016, dnr 521-23713-2012.

Dok.Id 1377688

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00–15:00
E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se				

BAKGRUND

Efter att Stora Enso Paper Aktiebolag (bolaget) överklagat Länsstyrelsen i Skåne län (länsstyrelsens) beslut om tillstånd och dispens i fråga om villkor 2, 15, 20 och 21 upphävde mark- och miljödomstolen de överklagade villkoren. Länsstyrelsen har nu överklagat mark- och miljödomstolens dom.

Mark- och miljööverdomstolen har den 17 oktober 2017 gett prövningstillstånd i målet och avslagit en begäran om inhämtande av förhandsavgörande från EU-domstolen. Parterna har därefter den 25 oktober 2017 inkommit med en gemensam skrivelse enligt vilken de enats om att de överklagade villkoren bör ha en viss lydelse.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen har enligt den ingivna överenskommelsen yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa de av länsstyrelsen föreskrivna villkoren med undantag för att villkor 2 ska ha följande lydelse:

2. Avloppstuben ska placeras på samma djup som den befintliga. Längden på tuben ska vara 3,4 km från befintlig strandlinje och med en diameter om 1,5 m. Dysor ska vara placerade på den sista kilometern med motsvarande spridningskapacitet som befintlig tub.

Bolaget har anfört att villkoren bör ha den överenskomna lydelsen.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Länsstyrelsen och bolaget är nu överens om vilka villkor som ska föreskrivas. Mark- och miljööverdomstolen, som ser den miljömässiga vikten av att de ansökta åtgärderna snarast kommer till stånd, finner inte skäl att frångå parternas gemensamma mening. Länsstyrelsens beslut ska således fastställas med den ändring av villkor 2 som framgår av domslutet.

Avgörandet får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Anna Tiberg, tekniska rådet Mikael Schultz, hovrättsrådet Ulf Wickström, referent, och tf. hovrättsassessorn Alexander Häggkvist. Föredragande har varit David Sandberg

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2017-06-21
meddelad i
Växjö

Mål nr M 151-17

KLAGANDE OCH MOTPART

1. Stora Enso Paper Aktiebolag, 556070-4446
295 80 Nymölla

Ombud för1: UJ

2. WL

3. Kristiansstads läns Ålfiskareförening

4. HN

5. MN

6. HI O

7. SE T

8. Ålfonden

MOTPART

Länsstyrelsen i Skåne län
205 15 Malmö

Dok.Id 395236

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: mmd.vaxjo@dom.se www.vaxjotingsratt.domstol.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-16:00

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Skåne läns beslut 2016-12-23 i ärende nr 521-23713-2012, se bilaga 1

SAKEN

Tillstånd enligt Natura 2000 och landskapsbildsskyddsbestämmelserna, samt strandskyddsdispens för nedläggning av en ny avloppstub på fastigheten X i Bromölla kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avvisar överklagandena från WL, HI O, SE T, HN och MN samt Kristianstad läns Ålfiskareförening och Ålfonden.

Mark- och miljödomstolen ändrar det överklagade beslutet så att villkoren 2, 15, 20 och 21 upphävs. Överklagandena avslås i övrigt.

BAKGRUND

Länsstyrelsen Skåne (nedan länsstyrelsen) har den 23 december 2016 beviljat Stora Enso Paper AB (nedan bolaget) tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken (MB) att inom ett visst område genomföra schaktning och muddring i samband med nedläggning av en ny avloppstub för att ersätta befintlig trätub, samt schaktning och muddring i samband med demontering och slutligt omhändertagande av befintlig trätub. Länsstyrelsen beviljade även dispens från strandskyddsbestämmelserna och tillstånd enligt landskapsbildskyddet för ovanstående åtgärd, samt godkände inlämnad miljökonsekvensbeskrivning. Beslutet förenades med ett antal villkor.

Bolaget, WL, HI O, SE T, HN och MN samt Kristianstad läns Ålfiskareförening och Ålfonden har nu överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Bolaget har yrkat att villkor 2, 15, 20 och 21 i länsstyrelsens beslut ska upphävas. Beträffande villkor 2 har bolaget, för det fall mark- och miljödomstolen skulle finna att villkoret inte bör upphävas, i andra hand yrkat att villkoret ska få följande lydelse.

”Avloppstuben ska placeras på samma djup som den befintliga. Längden ska vara 3,4 km från befintlig strandlinje och dysor ska vara placerade på den sista kilometern med motsvarande spridningskapacitet som befintlig tub.”

Som grund för sina yrkanden har de anfört följande.

Detta ärende gäller utbyte av en gammal avloppstub mot en ny vid bolagets verksamhet i Nymölla. Den befintliga tuben som avses ersättas är 3,4 km lång räknat från strandlinjen med en inre diameter om 1 meter, medan den nya tuben avses få en längd ut i havet om 2,9 km med en inre diameter om 1,5 meter. Prövningen har pågått sedan juli 2009 genom att bolaget anmälde tubbytet, vilket godkändes av länsstyrelsen i mars 2010. Det var dock 2012 som det började uppstå

problem. Bolaget upptäckte då att man behövde muddra en mindre yta om upp till 2 500 m² för att uppnå självfall på den nya ledningen. I detta syfte ingav bolaget dels en ny kompletterande anmälan avseende vattenverksamheten enligt 11 kap. 9 a § MB och 19 § 5 p. förordningen (1998:1388) om vattenverksamhet m.m., dels ansökan om tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB (Natura 2000) och strandskyddsdispens enligt 7 kap. 18 a § MB.

Den 21 december 2012 beslutade länsstyrelsen dels med stöd av 23 § 1 och 2 b p. förordningen om vattenverksamhet m.m. att förbjuda muddringen till dess tillstånd getts till vattenverksamheten, dels med stöd av 26 kap. 9 § MB att förbjuda den tidigare godkända utläggningen av en ny avloppstub samt borttagande av den befintliga tuben.

Efter överklagande av bolaget fann mark- och miljödomstolen i dom den 18 juni 2013 (mål nr M 219-13) att vattenverksamheten i form av muddring, utläggning av ny tub och upptagning av befintlig tub enligt gjord anmälan var tillåtlig och länsstyrelsens beslut från den 21 december 2012 upphävdes. Efter överklagande av länsstyrelsen beslutade Mark- och miljööverdomstolen den 23 augusti 2013 att inte meddela prövningstillstånd. Därmed kan man konstatera att muddringen, upptagningen av befintlig tub och utläggningen av den nya tuben enligt anmälan med en längd av 2,9 km ut i havet och en diameter om 1,5 meter, samt med diffusorer på de sista 500 metrarna, var tillåtlig enligt 11 kap. MB. Vad som då återstod för länsstyrelsen att pröva var ansökan om tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB samt frågan om strandskyddsdispens enligt 7 kap. 18 a § MB.

Den 22 oktober 2013 lämnade länsstyrelsen över en begäran till regeringen avseende tillåtelse för länsstyrelsen att lämna tillstånd till de aktuella åtgärderna enligt 7 kap. 29 § MB. I beslut den 13 november 2014 fann regeringen att länsstyrelsens begäran var så ofullständig att den inte kunde läggas till grund för regeringens prövning och lämnade begäran utan åtgärd.

Den 22 maj 2015 förelade länsstyrelsen bolaget att komplettera ansökan på 27 punkter. Efter överklagande av bolaget av 26 av de 27 punkterna upphävde mark- och miljödomstolen i dom den 29 februari 2016 (mål nr M 2314-15) 22 av punkterna och ändrade fyra punkter. Därefter har bolaget inkommit med kompletteringar i aktuella avseenden och länsstyrelsen beslutade den 23 december 2016 att bevilja tillstånd och dispens enligt det beslut som nu överklagas. I beslutet föreskrevs 21 villkor och det är fyra av dessa som bolaget nu överklagar.

Villkor 2

Bolaget har ingen invändning mot att tuben ska placeras på samma djup som befintlig trätub vilken ska tas upp. Det följer redan av bolagets anmälan och enligt ansökan om tillstånd. Det behöver därför inte föreskrivas något villkor om det. När det sedan gäller tubens dimension, längd och placeringen av dysorna, föreligger det skillnader mellan den befintliga tuben och den som bolaget avser att lägga ut.

Den befintliga tuben är 3,4 km lång medan den nya avses bli 2,9 km lång. Den nya tuben är också grövre i sin dimension med en innerdiameter om 1,5 meter, jämfört med 1 meter för den nuvarande. Vidare kommer dysorna att vara placerade på en sträcka av 0,5 km, från 2,4 km till 2,9 km, i stället för nuvarande 1 km på sträckan 2,4 km till 3,4 km.

Bolaget anser inte att det finns skäl att föreskriva att den nya tuben ska ha exakt samma längd, dimension och dyssträcka som den befintliga. Det har aldrig varit fråga om att lägga ut en exakt likadan tub, vilket bolaget varit tydlig med. Den nya tuben med sin kortare längd och grövre dimension har ansetts tillåtlig enligt lagakraftvunnet avgörande från mark- och miljödomstolen enligt 11 kap. MB och utsläppen som sådana berörs inte av nu aktuella prövning.

Dimensionen och den kortare längden på tuben kommer inte att påverka behovet av schaktning och muddring. När det gäller längden på tuben har den frågan redan behandlats tidigare i ärendet. Bolaget har därvid visat att det inte kommer att bli någon märkbar skillnad avseende spridningen av det renade avloppsvattnet, se

DHI:s spridningsutredning som tidigare ingetts i ärendet. Att tuben har en större diameter innebär endast att den kommer att ha en större kapacitet och därmed vara säkrare än befintlig tub. Tubdelarna är redan inköpta och finns sedan en längre tid lagrade på verksamhetsområdet i Nymölla i avvaktan på den slutliga hanteringen av detta ärende. Att göra avloppstuben säkrare är ett av huvudskälen för den aktuella åtgärden, vilket innefattar att både ersätta trätuben av åldersskäl och att dimensionera den nya tuben på ett ändamålsenligt sätt. Att då tvingas lägga ner en tub med mindre lämplig dimension vore miljömässigt rent kontraproduktivt. Det skulle också helt i onödan fördyra projektet avsevärt eftersom den redan inköpta tuben skulle bli onyttig.

Mark- och miljödomstolen har redan prövat utbytet av tuben och därvid ansett att den är tillåtlig. Det finns heller inte några miljömässiga skäl för att frånga den tub som bolaget angett att man avser att lägga ut. Det finns därmed inget skäl till varför en tub med en annan längd och dimension nu ska regleras genom villkor och hindra bolaget från att lägga ut den tub man anmält och ansökt om att få lägga ut. Bolaget anser att villkor 2 är obefogat. Villkoret ska därför utgå.

Villkor 15

Länsstyrelsen har föreskrivit om omfattande försiktighetsmått för att minimera skadorna på marken där schaktningsarbeten avses utföras och massor hanteras. Detta har bolaget inget emot. Det är dock viktigt att komma ihåg att det aktuella området ligger i kanten av Natura 2000-området Edenryd och att det redan idag på land är påverkat av den industriella verksamheten som sedan länge har bedrivits i området. Det har skett muddringar och schaktningar tidigare vid utläggning av befintliga tuber. Bolaget anser därför att länsstyrelsen går för långt i sina krav i villkor 15. Får miljön vara ifred och inga främmande massor tillförs, kommer naturen att återhämta sig. Den kontroll som kan behöva ske kan ske inom ramen för den ordinarie tillsynen av verksamheten och behöver inte regleras i villkor.

Villkor 20 och 21

Som ovan nämnts har länsstyrelsen föreskrivit om omfattande försiktighetsmått för att minimera skadorna till följd av de begränsade schakt- och muddringsarbeten som kommer att ske. Att det då dessutom skulle krävas omfattande kompensationsåtgärder anser bolaget inte är rimligt. Hade beslutet inte innehållit några försiktighetsmått av någon omfattning och ingreppen varit betydande hade det varit rimligt att överväga kompensation. Så är dock inte fallet här och därför bör det inte föreskrivas om några kompensationsåtgärder.

WL, HI O, SE T, HN och MN samt Kristianstad läns Älfiskareförening och Älfonden har yrkat att länsstyrelsens beslut omprövas med hänvisning till att de av länsstyrelsen godkända muddringar, schaktningar och kompensationsåtgärder inte är att anse som tillräckliga för den delen av arbetet med iläggande av tub som kommer att ske i havet. Detta då Hanöbukten för närvarande är under utredning för syrefria botten och för att innehålla större mängder miljögifter. Bevismaterial såsom filmer och ytterligare provtagningar har visat på stora problem i området vid bolagets avloppstub. Cyanobakterier och svavelväte har vid Swedish Coast and Sea Centers dykningar konstaterats på och omkring avloppstuben. Vad finns i tuben? Detta är inte tagit i beaktande av länsstyrelsen.

De har därför yrkat följande.

1. Provtagningar görs på den gamla avloppstuben oberoende instans. Provtagningar ska ske omkring, på och inuti tuben. Vid stora halter av giftiga bakterier och ämnen måste ytterligare ställningstagande av länsstyrelse samt mark- och miljödomstol göras, till hur arbetet ska ske.
2. Avloppstuben ska föras 5,6 km ut i havet, vilket motsvarar Södra Cell Mörrums tub. Detta med anledning av att syreförbrukande utsläpp inte minskat, tvärtom har de ökat under 2015.
3. Bolaget ska betala en fiskeavgift om 200 000 kr till utsättning av ålyngel. Detta för att kompensera lokala och regionala störningar på beståndet under muddring som också medför grumlat vatten.

När det gäller fiskbestånd från strand och 800 meter ut, har det gått starkt nedåt sedan 2010, med undantag för 2013. För kuststräckan Tosteberga-Stenshuvud har Skrubban näst intill försvunnit. Torsken är mager och klen, ålen har minskat ytterligare och örningen lyser med sin frånvaro. Samtidigt har ålen fiskats rikligt i Blekinge och Öresund. Det nationella ålbeståndet är ganska högt (trots belackare), cirka 60 % jämfört med 1950 – 60 enligt Sveriges Lantbruksuniversitet.

Ålen vandrar inte in mellan Hanö och fastlandet och Skrubbens mat, Vitmärslan samt Blåmusslan, finns inte på bottenarna längre. Syrebrist är en trolig orsak. Torsken förökas i allt mindre omfattning på grund av att två av tre djuphålur, där torsken leker, är utslagna på grund av syrebristen. Ålfonden har under åren 2008 – 2016 utfört betydande utsättningar av ålyngel på sträckan mellan Blekinge och Helgeå för att förbättra ålbeståndet.

Vad gäller utsläpp av syreförbrukande eller indirekt syreförbrukande ämnen, är bolaget och Södra Cell Mörrum tillsammans med Helgeå, stora aktörer i Hanöbukten. Till detta tillkommer en rad mindre aktörer. Åtgärder från både myndigheter och företag har stoppat upp ökningen vad gäller kväve och fosfor. 13 000 ton syreförbrukande COD släpptes ut i havet under 2015 av bolaget. Nuvarande rening tog bort cirka 52 000 ton COD, resterande 13 000 ton släpptes alltså ut i Hanöbukten. 13 000 ton COD innebär att 13 000 ton syre behövs ifrån havsvattnet för att bryta ned det organiska avfall som förs ut. Bolaget och Södra Cell Mörrum samverkar vid vissa väder och strömmar, som om de vore ett enda dubbelt så stort bruk. Med dubbelt så stora utsläpp som förs ut till olika platser i Hanöbukten och Östersjön.

Nationellt sett finns det ytterligare 20 stycken stora aktörer, papper och massabruk längs Östersjöskusten. Till detta pappersbruk på andra sidan Östersjön från Finland ned till Tyskland. Varje aktör släpper ut stora mängder syreförbrukande ämnen i havet. Tillsammans medför de enorma mängderna att de syrefria bottenarna breder ut sig i Östersjön. Lagstiftning och EU-samarbeten har inte hängit med denna

utveckling. Rent vatten tas in från Skräbeån och rent vatten ska också tillbaka ut i havet.

Mark- och miljödomstolen menar att ursprunglig vattendom medger och förutsätter att utbyte av avloppstub måste kunna ske. I detta har klaganden enligt nuvarande svensk lag inget att anföra. Lagstiftningsmässigt anser de att svensk lagstiftning och EU-lagstiftning ligger i bakvatten vad gäller utsläpp ifrån papper och massa-industrin. Bolaget hade inte behövt en 3,4 km lång tub ut i havet om spillvattnet var rent. Trots att utsläppen fortfarande är stora, speciellt COD, vill bolaget korta tuben. År 2003 blev Södra Cell Mörrum ålagda att förlänga sin avloppstub till 5,6 km. Hanöbukten hjälps av en längre tub på 5,6 km. Detta är av yttersta vikt.

Talerätt

HI O, SE T, HN, WL och MN har såsom skäl för att de är berörda av det överklagade beslutet anfört bl.a. följande. De är ålfiskare och för sin försörjning beroende av detta fiske. Deras organisationer Kristianstads läns Ålfiskareförening tillvaratager medlemmarnas intressen inom ålfisket. Ålfonden tillvaratager artens intressen och fonden har fiskets egna medel och med Europeiska Fiskerifonden genererat utsättningar av glasål-ålyngel för över 4 miljoner kr runt Skånes och Blekinges kuster sedan år 2008. Av bifogad karta utvisas deras resp. fiskeplatser-Fiskefastigheter-Åldrätter med angivande av avståndet fågelvägen från resp. fiskeplats till Nymölla. Ovan nämnda personer och organisationer fiskar på ägda eller arrenderade åldrätter med ålfisketillstånd från Havs- och vattenmyndigheten.

Länsstyrelsen har i yttrande anfört i huvudsak följande.

Villkor 2

Länsstyrelsen yrkar avslag till bolagets överklagande avseende villkor 2, såvitt gäller bolagets förstahandsyrkande. Länsstyrelsen accepterar bolagets andrahandsyrkande som innebär att det befintliga avloppet byts mot ett avlopp av samma längd som det befintliga, men med en vidare dimension (enligt ansökan). Länsstyrelsen

ser fördelar med att bolaget, enligt andrahandsyrkandet, kan använda sig av de anläggningsdelar som redan införskaffats för ändamålet.

Bolaget uppger i sitt överklagande, sammanfattningsvis, att det inte ”finns skäl” att föreskriva at det avlopp man avser lägga ut, efter bytet, ska ha samma dimensioner eller längd som det befintliga avlopp som ska bytas ut. Bolaget anser även att mark- och miljödomstolen har ansett att det nya avloppet är tillåtligt i mål M 219-13. Vid överprövningen av länsstyrelsens föreläggande om förbud (dnr 535-23836-12), konstaterade mark- och miljödomstolen, sammanfattningsvis, att den befintliga avloppstuben ”i sig omfattas av äldre tillstånd” (jfr domskäl i mål M 219-13), men att förändringar ändå måste anmälas. Bolagets utsläpp av förorenande ämnen via den befintliga avloppstuben (den miljöfarliga verksamheten), omfattas även dessa av tillstånd med rättskraft och kan därmed inte ”läggas till grund för krav på tillståndsprövning av vattenverksamheten” (jfr domskäl i mål M 219-13).

Det enda som ska prövas inom Natura 2000 är således störningen av den vattenverksamhet som bolaget, genom äldre tillstånd, har rätt att bedriva (jfr mål M 219-13).

Länsstyrelsen vill först och främst, som kommentar till bolagets överklagande, reda ut frågan om vad som ingår i den vattenverksamhet som av mark- och miljödomstolen befunnits ”tillåtlig”. Innefattas en avloppstub med ny längd, dimension och teknisk beskaffenhet av det befintliga tillståndet för vattenverksamheten? Enligt länsstyrelsens förmenande innefattas ett avlopp som har en längd på 3,4 km med dysor placerade på en sträcka av 1 km, i bolagets befintliga tillstånd. Vad bolaget har ansökt om är ett helt annat avlopp med en annan längd och en annan utformning. Det ansökta nya avloppet har aldrig prövats enligt äldre rätt, eller enligt 11 kap. MB. Länsstyrelsens besked i ett anmälningsärende från 2010 utvidgar inte bolagets rättskraft till att omfatta en anläggning som aldrig varit prövad. Det råder således ingen tvekan om att den befintliga vattenanläggningen samt utsläppet (via det fysiska avloppet) åtnjuter rättskraft enligt äldre tillstånd för anläggningen. Enligt 24 kap. 1 § MB gäller bolagets rätt, i den delen, det avlopp som prövats vid

tidpunkten då vattenverksamheten fick sitt tillstånd. Samma sak gäller för utsläppen.

Länsstyrelsen har därför i sin Natura 2000-prövning utgått från att bolaget ska föreskrivas försiktighetsmått beaktat påverkan av den vattenverksamhet (muddring m.m. vid byte av avlopp) som ingår i bolagets utrymme enligt sina befintliga tillstånd. Länsstyrelsen anser att villkor 2 är skäligt då länsstyrelsen varken kan reglera utsläppet från avloppet eller avloppet som sådant, så länge vattenverksamheten och den miljöfarliga verksamheten bedrivs i kraft av sina befintliga tillstånd. Villkoret säkerställer att det nya avlopp som ska installeras har motsvarande miljöpåverkan som det befintliga avloppet.

Beaktat vad bolaget redovisat och tillståndets omfattning, konstaterar länsstyrelsen därför att utbyte av avloppet, mot ett motsvarande avlopp och förenat med de villkor som länsstyrelsen föreskrivit, kan godkännas utifrån Natura 2000-regelverket. Bedömningen tar sin utgångspunkt i att miljöbelastningen, genom vad som omfattas av tillstånden, blir acceptabel då avloppet är av dagens längd och dysorna placerade på en viss sträcka.

Ett längre avlopp, såsom det befintliga, med utsläpp över en längre sträcka kan tillgodoräknas en högre utspädning av föroreningar i havet jämfört med ett kortare avlopp, med sitt utsläpp koncentrerat på en kortare sträcka. Eftersom bolagets utsläpp kommer att fördela sig annorlunda i havet, jämfört med dagens avlopps-lösning, anser länsstyrelsen att det i sådana fall blir frågan om ett utsläpp som inte åtnjuter någon rättskraft genom tillståndet för vattenverksamheten. Syftet med vattenanläggningen är att transportera renat avloppsvatten från bolagets reningsverk till recipienten (Hanöbukten) och utsläppspunkten är sedan tidigare prövad.

Under handläggningens gång har bolaget, med hänvisning till sina befintliga tillstånd, ansett att flera av de utredningar länsstyrelsen begärt in, såsom kompletteringar i ärendet, inte ingår i bolagets skyldigheter att leverera, därför att frågorna omfattas av bolagets tillstånd. Mark- och miljödomstolen har även

undanröjt länsstyrelsens kompletteringsföreläggande med samma argument som bolaget (M 2314-15). Länsstyrelsen hade behövt dessa utredningar för att ta ställning till om bolagets nu projekterade avlopp är likvärdigt med det befintliga, avseende påverkan på Natura 2000.

Eftersom bolaget primärt ansöker om att få lägga ut ett nytt avlopp av en helt annan längd, dimension och tekniskt utförande jämfört med det befintliga avloppet, har miljöpåverkan av vattenverksamheten inte kunna bedömas utifrån de krav som ställs av Natura 2000-regelverket. Länsstyrelsen drar således slutsatsen att även om bolagets rättskraft skulle kunna utsträckas till att omfatta ett avlopp som aldrig prövats, måste villkor 2 föreskrivas eftersom det endast går att bedöma vattenverksamhetens påverkan utifrån den befintliga anläggningens utformning.

Villkor 15

Länsstyrelsen yrkar avslag till bolagets överklagande avseende villkor 15.

Vid muddring orsakas oftast den största skadan på ekosystemet genom förändringar i bottenstrukturen. Omstruktureringen av bottenförhållanden kan orsaka skiften i den flora och fauna som är förknippad med området. Förändringar i djup ändrar livsvillkoren för ljusberoende växtlighet och kan även ändra strömmarna i området. Vid muddrade bottnar har i en del fall lokal syrebrist och mattor av svavelbakterier noterats. Nyligen muddrade områden skiljer sig betydande från opåverkade områden vad gäller till exempel bottenfauna både i mängd och i artrikedom. Effekterna av muddringen kan i en del fall fortfarande ses 10 år efter det att muddring av området har skett, medan man i andra områden inte kan se några fysiska spår av muddringen redan efter 8 månader. Eftersom berört område är grunt och botten på naturlig väg störs genom exponeringen av vågor, har länsstyrelsen gjort bedömningen att åtgärden är möjlig att utföra, då botten har de rätta förutsättningarna för att få en snabb återkolonisering. Länsstyrelsen anser dock att det är av största vikt för utvecklingen och bevarandet av Natura 2000-området att bolaget genom att göra uppföljande inventeringar säkerställer att återkoloniseringen sker så snabbt som möjligt, vilket kommer att fördröjas om bottenstrukturen inte

återställs på platsen. Vid schaktning finns det risk för att marken får sättningar eller att marken packas vid återställandet, vilket försvårar återkoloniseringen av området. Länsstyrelsens bedömning är att återställandet av området utgör en väsentlig del av bedömningen av den totala påverkan på de naturtyper och arter som ämnas bevaras i Natura 2000-området och att det därmed är viktigt att återställandet av området följs upp.

Villkor 20 och 21

Länsstyrelsen yrkar avslag till bolagets överklagande avseende villkor 20 och 21.

Bolaget anför att länsstyrelsen genom omfattande skyddsåtgärder redan säkerställt att området inte blir skadat. Länsstyrelsen har villkorat försiktighetsmått för att *minska* skadan som sker, ställt krav på återställande för att ytterligare *minska* skadan och har sedan villkorat kompensationsåtgärder för att kompensera för den skada som inte går att undvika i samband med åtgärden. Det går inte att utföra större schaktningar/muddringar och ha stora upplagsplatser inom ett naturområde utan att skada sker oavsett vilka försiktighetsmått och återställande åtgärder som tas. Bolaget anför att det inte är rimligt att begära kompensationsåtgärder. Länsstyrelsens bedömning är att kompensationsåtgärder ska villkoras om allmänna intressen skadas när en åtgärd utförs. Detta är extra viktigt då skadan sker i ett område med höga naturvärden (se prop. 1997/98 del 2 s. 25). Eftersom området som berörs är skyddat enligt art- och habitatdirektivet, omfattas av strandskydd och landskapsbildsskydd samt utgör riksintresse för naturvård, anser länsstyrelsen att det i allra högsta grad handlar om skador på ett allmänt intresse. Länsstyrelsen har vid bedömning av rimligheten i storleken på kompensationen jämfört den areal som kommer att skadas samt hur långvarig skadan kommer att vara med den areal som skapas genom kompensationsåtgärderna. Vid utformningen av kompensationsåtgärden har tagits i beaktan att bolaget äger fastigheten och att det med detta inte tillkommer några kostnader för bolaget i form av intrångsersättningar. Vid bedömningen av vad som kan utgöra kompensationsåtgärder för den aktuella skadan, har länsstyrelsen gjort den bedömningen att det på land framförallt är en skada på öppna sandiga gräsmarker i strandnära läge. För att kompensera för denna

skada har länsstyrelsen villkorat att denna livsmiljö ska återskapas i närliggande område genom att ta bort igenväxningsvegetation. Genom kompensationsåtgärder kommer minst 3 hektar av det 15 hektar stora området röjas från igenväxningsvegetation, vilket kommer att skapa bättre förutsättningar för flora och fauna i området.

Länsstyrelsen har genom villkor 21 gett bolaget möjligheten att utforma var och hur kompensationsåtgärden ska utföras på fastigheten. Då området där åtgärden ska utföras ligger i ett Natura 2000-område, anser länsstyrelsen att planen ska godkännas innan utförandet för att säkerställa att bevarandet av arter och livsmiljöer inom området inte skadas.

Länsstyrelsen vill klargöra att området där tuben ska nedläggas samt där upplaget av den inköpta tuben är placerad ligger utanför det område som genom staket är avgränsat som bolagets verksamhetsområde. Bolaget indikerar att även delar av Natura 2000-området utgör bolagets verksamhetsområde, vilket inte stämmer. Vidare har bolaget indikerat att området är av mindre betydelse på grund av sin geografiska position i utkanten av Natura 2000-området Edenryd. Länsstyrelsen vill klargöra att där Natura 2000-området Edenryd slutar, tar Natura 2000-området Tosteberga vid. Hela kustområdet öster och väster om Skräbeåns mynning har stora naturvärden och är avsatt som Natura 2000-områden. Berört område är av vikt inte bara för dess naturvärden utan även för konnektiviteten mellan områdena.

När det gäller WLs, HIOs, SETs, HNs, Kristianstad läns Ålfiskareförenings samt Ålfondens överklagande, yrkar länsstyrelsen avslag enligt följande motivering.

Klaganden har anfört att en utökad utredning samt fler provtagningar krävs innan nedläggningen av en ny avloppstub och upptagning av den gamla kan ske. Länsstyrelsen har under ärendets gång förelagt bolaget att inkomma med kompletteringar i ärendet i form av alternativ längd på tuben och undersökningar av föroreningsrisken vid nedläggning och upptagning av tuben. Mark- och miljö-

domstolen har tidigare undanröjt länsstyrelsens kompletteringsföreläggande med argumenten att åtgärderna innefattas i bolagets tillstånd och att de utredningarna som skett är tillräckliga (M 2314-15). Länsstyrelsen har gjort den bedömningen att avloppstuben kommer att göra mer skada på värdena i området genom att ligga kvar på botten än genom att avloppstuben tas upp. Länsstyrelsen har med detta villkorat att den gamla avloppstuben ska tas upp i samband med att en ny läggs ut. När det gäller den yrkade fiskeavgiften har länsstyrelsen i berört ärende inte prövat vattenverksamheten och länsstyrelsen har därmed inte sett någon möjlighet att villkora om en fiskeavgift.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår av länsstyrelsens beslut.

Prövningens omfattning

Målet gäller en ansökan om tillstånd och dispens enligt 7 kap. MB att få byta ut befintlig trätub mot en dubbelmantlad plasttub med en längd av ca 2,9 km och en diameter på 1 500 mm.

Frågan om vilket underlag som erfordras och därmed behovet av eventuell komplettering har varit föremål för prövning hos mark- och miljödomstolen i mål nr M 2314-15. Mark- och miljödomstolen gör nu ingen annan bedömning.

Prövningen omfattar således endast den påverkan som kan uppkomma genom arbetena med utbytet av tuben, och inte vare sig tubens längd, utsläppspunktens läge eller själva utsläppet av avloppsvatten och dess påverkan på de skyddade områdena. Det är alltså inte nu fråga om att på nytt pröva tillåtligheten av tuben utan utbytet av tuben följer av bolagets nuvarande tillstånd som ger bolaget rättskraft.

Talerätt

De yrkanden som har framställts av HI O, SE T, HN, WL och MN avser frågor om bl.a. fler provtagningar och en längre tub. Dessa frågor har dock inte prövats i det överklagade beslutet, eftersom länsstyrelsen med hänvisning till tidigare domar endast har prövat den påverkan som sker vid nedläggning av tuben och rör uteslutande åtgärder som påverkar allmänna intressen såsom Natura 2000, strandskydd och landskapsbildskydd. De ovan nämnda klagandena kan därför inte anses vara berörda på ett sådant sätt att de har rätt att överklaga länsstyrelsens beslut. Deras överklagande ska därmed avisas. Vid den utgången tar domstolen inte ställning till deras yrkande om fiskeavgift och om att sammanträde ska hållas.

Mark- och miljödomstolen har förelagt Kristianstads läns Ålfiskareförening och Ålfonden att komplettera överklagandet med uppgift om hur de uppfyller kraven i 16 kap. 13 § MB. Av inkomna uppgifter framgår inte att de uppfyller kraven för att vara en sådan ideell förening eller annan juridisk person som får överklaga länsstyrelsens beslut. Deras överklagande ska därför avvisas.

Sakfrågorna

Villkor 2

Ansökan avser bl.a. anläggandet av en 2,9 km lång tub med diametern 1 500 mm. Länsstyrelsens beslut innebär att tillstånd samt dispens har lämnats för den ansökta åtgärden. Det är då inte möjligt att genom villkor ställa krav på annan dimension och längd på tuben än den som omfattas av lämnat tillstånd/dispens. Villkor 2 ska därför upphävas.

Villkor 15, 20 och 21

Enligt 16 kap. 9 § MB kan tillstånd eller dispens förenas med en skyldighet att utföra eller bekosta

1. särskild undersökning av berört område,
2. särskilda åtgärder för att bevara berört område, och
3. särskilda åtgärder för att kompensera det intrång i allmänna intressen som verksamheten medför.

Vid bedömningen av om villkor ska meddelas med stöd av paragrafen har det betydelse hur allvarligt intrång som verksamheten medför samt vilken nytta som kompensationsåtgärder medför (prop. 1997/98:45 del 2 s. 209).

Villkor 15 innebär skyldighet för bolaget dels att utföra särskilda undersökningar och då kontrollera effekten av utförda arbeten, dels att åtgärda eventuella oförutsedda skador.

Mark- och miljödomstolen finner att det saknas laglig grund för att vid en prövning enligt 7 kap. MB ställa krav på åtgärder för skador som inte är preciserade vid prövningstillfället. Det finns inte heller någon möjlighet att delegera frågan till tillsynsmyndighetens avgörande för att på så sätt kunna skjuta på skälighetsbedömningen. Villkor 15 ska därför upphävas i denna del.

Villkoren 20 och 21 innebär krav på kompensationsåtgärder. I 7 kap. 29 § MB finns särskilda bestämmelser om kompensationsåtgärder. Dessa är emellertid inte tillämpliga, eftersom detta förutsätter att regeringen medgivit tillstånd, trots risk för skador. Däremot kan ovan nämnda bestämmelser i 16 kap. 9 § MB aktualiseras.

Av länsstyrelsens beslut framgår att det aktuella området sedan tidigare är påverkat och att naturtypen artrika silikatgräsmarker är relativt vanlig. Området som ska muddras är relativt litet och den botten som berörs är till större delen fri från vegetation.

Det faktum att ansökan om tillstånd/dispens bifallits visar att det inte förväntas uppstå skador på skyddsvärda livsmiljöer eller arter (jfr 7 kap. 28 b § MB). Nedläggningen av tuben bedöms inte heller påverka landskapsbilden eller motverka strandskyddets syften (jfr 7 kap. 26 § MB). Det finns därför inte skäl att ställa krav på uppföljande inventeringar i den utsträckning som följer av villkor 15, ej heller på kompensationsåtgärder på sätt som föreskrivits i villkor 20 och 21. Villkoren 15, 20 och 21 ska därför upphävas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)

Överklagande senast den 12 juli 2017.

Cecilia Giese Hagberg

Bertil Varenius

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Cecilia Giese Hagberg, ordförande, och tekniska rådet Bertil Varenius. Föredragande har varit beredningsjuristen Helena Lundström.